

Research Paper

Analysis of Structures Affecting People's Social Participation in Barakat Foundation Projects (Case Study: Villages of Sarvabad City)

*Hossein Daneshmehr¹, Rizan Shaabani²

1. Associate Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.
2. MSc., Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

Citation: Daneshmehr, H., & Shaabani, R. (2022). [Analysis of Structures Affecting People's Social Participation in Barakat Foundation Projects (Case Study: Villages of Sarvabad City) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 13(3), 434-451, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2022.339457.1725>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2022.339457.1725>

Received: 20 Feb. 2022

Accepted: 15 June 2022

ABSTRACT

The issue of the present study is the relationship between participation and development, especially social development. One of the most important issues in social development is rural development plans. The success or failure of rural development plans or projects depends on the degree of involvement of local communities in the plans and their evaluation of the projects. In order to find out the relationship between rural participation in general in the development projects of Barakat Foundation (affiliated to the Executive Headquarters of Imam Khomeini), this study has studied the villages of *Sarvabad* city of Kurdistan province in the years 97-99. The research methodology was quantitative and with survey technique and questionnaire tools. The statistical population of the study included all stakeholders in Barakat Foundation projects during the years 97-99 in Oraman, Payglan, Bisaran and Jerizheh districts. The sample size was determined based on Cochran's formula and the sampling method was done by stratified sampling. A questionnaire was used to collect data, which was designed based on the objectives of the research. Then simultaneous regression analysis and Pearson correlation coefficient were performed on the collected data using SPSS Ver23 software. The results showed that there is a significant relationship between social justice, institutional trust, people's satisfaction with development projects, social belonging, socio-economic status and public awareness of Barakat Foundation projects with the level of social participation in Barakat Foundation projects. In other words, these factors can be considered effective factors on people's participation in the projects of the Barakat Village Foundation in *Sarvabad* city.

Key words:

Sarvabad city, Barakat Foundation, Executive staff of Imam Khomeini, Rural Development, Social participation

Copyright © 2022, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

T

he participation of society members as an inevitable need of our time covers all

human dimensions at different intellectual, emotional and behavioral levels (Ylirenko et al., 2018). Today, the category of people's participation is considered a condition for the success of any type of program and macro-economic, social and development approach, and the reason for this

* Corresponding Author:

Hossein Daneshmehr, PhD

Address: Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

Tel: +98 (87) 33624001

E-mail: hdaneshmehr@yahoo.com

is the wide and diverse fields of participation (Sapienza, 2019). The main issue of the present research is the social participation of the people in the projects of the Barakat Foundation, an institution that has made facilitating the development and progress of disadvantaged rural areas one of its main goals. Barakat Foundation, affiliated with the Executive Headquarters of the Order of Hazrat Imam (RA), is one of the hard-working institutions that, at the forefront of its activities, deals with the self-sufficiency of the people of deprived areas and compatriots who have not had a chance to show their talents. Barakat Foundation started working in order to develop and empower economic and entrepreneurship activities in disadvantaged areas and now this foundation is active in wide areas to serve the disadvantaged and less developed areas, such as economic empowerment and entrepreneurship, development of educational spaces through the establishment of Barakat schools including carrying out infrastructure works, building cultural-religious centers, developing insurance, financial and support services, building hospitals and increasing the access of community members, especially compatriots living in disadvantaged areas, to healthcare services (the comprehensive model of the development of disadvantaged and rural areas, 1400). Based on this, paying attention to the issue of social participation of the villagers in the border areas of Sarovabad is an undeniable necessity. Many of the projects implemented in these areas have not been used optimally and some policies have aggravated the phenomenon of coulbari in the region. In this research, an attempt has been made to measure the importance of the research variables in relation to the mentioned projects through the social participation of the villagers, and with specific theories and precise operationalization of the variables, this issue is taken into consideration.

2. Methodology

The current research is quantitative in terms of methodology and based on the survey method. A survey is a method of data collection in which certain groups of people are asked to answer a certain number of specific questions, which are the same for all respondents. The statistical population of the current research includes people over 18 years old who were beneficiaries of Barakat Foundation projects in villages of Sarovabad city between 1997 and 1999. Considering the size of the studied population, the sample size was calculated through Cochran's formula, based on which 385 people were selected as the study sample, and the sampling method was proportional quota sampling among the villages where Barakat Foundation is active. It was done according to the population of

each village. After selecting the target villages and distributing the sample size, people over 18 years of age were selected in the village using a simple random sampling method. In the selection of the samples, we tried to observe the age and sex combination as much as possible. The research tool was a researcher-made questionnaire, whose form and content validity were evaluated by experts in the fields of social sciences and the validity of the questions using Cronbach's alpha coefficient equal 0.74, which indicates the appropriate reliability and validity of the research measurement tool. SPSS version 23 software was used to analyze the data in two descriptive and inferential sections. For this purpose, simultaneous regression analysis and Pearson correlation coefficient were used in the descriptive statistics section of frequency, percentage, the mean and standard deviation in the inferential statistics section.

3. Results

The current research was carried out in the context of a society where more than 80% of them live in rural settlements and mainly the densely populated villages of the province are also located in this area. This amount of the rurality coefficient is due to the fact that the region is bordered on the one hand and on the other hand due to the stability and life in rural areas in its current state. This means that in order to perpetuate the population of rural areas and prevent migration, rural development projects should be followed with higher priority in Sarovabad city, because without creating employment and productivity of activities, maintaining this situation is far from expected. The speed of changes in various social and technical fields, the rising expectations of the residents, the low productivity of activities, the increase in the population rate and the weakening of the social structures of the studied society, put this prediction in front of researchers and development reformers. Let it happen in the future, causing a massive migration of villagers to the cities of Marivan and Sarovabad. Barakat Foundation, affiliated with the Executive Headquarters of the Order of Hazrat Imam (RA), through its activities in rural areas, seeks the permanence of the population in the border areas as a socio-political requirement and depriving the villages of the region in the form of creating infrastructure and credits. It is job creation.

4. Discussion

What will ensure the success of the activities of this organization is the social participation of the people in these projects, and in this regard, the main issue is not only the implementation of the projects but the more fundamental

thing, the exploitation of the projects and the creation of value. It is added in rural areas to justify their life. As it is well evident in the text of the article, the researchers have identified the structures that affect the social participation of the villagers based on the knowledge of the region and the theoretical framework used, and by using the survey method among the beneficiaries (people who are from the projects of the foundation were benefited) they investigated the effects of each.

5. Conclusion

According to the results of the research, there was a significant relationship between the six variables of social justice, institutional trust, satisfaction with construction projects, social belonging, socioeconomic base, and the level of people's awareness of social participation, and only two variables, sense of security and the degree of innovation, were found to have no relationship. They became the main issue of people's social participation, in addition to the immediate benefits of the villagers, is the realistic approach of the Barakat Foundation through the presence of facilitators among the villagers, who hold orientation courses and training classes for the people based on the capacities of the local community and the existence of knowledge. Natives are encouraged to participate in the requested field. The higher the degree of modernization, desire for working groups and belief in progress among the villagers, the higher the level of social participation among them, while the belief in tribalism and fatalism among the villagers as Collaborative barriers work. Also, belief in progress and development and fatalism have the greatest and least influence on the level of social participation, respectively.

Acknowledgments

This paper was extracted from the MSc. thesis of the second author in the Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

تحلیل سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان سروآباد - استان کردستان)

*حسین دانش‌مهر^۱، ریزان شعبانی^۲

۱- دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.
۲- کارشناسی ارشد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان سنندج، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۰۱ اسفند ۱۴۰۰
تاریخ پذیرش: ۲۵ خرداد ۱۴۰۱

یکی از ابعاد مهم توسعه در میان جوامع روستایی، توجه به بعد اجتماعی است به‌طوری‌که، شکست یا موفقیت طرح‌های توسعه روستایی بستگی به درجه مشارکت و درگیری اجتماعات محلی در آن‌ها دارد. مطالعه حاضر به دنبال تحلیل سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجتماعی روستائیان در پروژه‌های عمرانی بنیاد برکت (وابسته به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)) در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۳۹۹ روستاهای شهرستان سروآباد استان کردستان است. روش‌شناسی پژوهش کمی و بر اساس روش پیمایش است و برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه استفاده شده است. جامعه آماری شامل تمامی افرادی ذی‌نفع در پروژه‌های بنیاد برکت در دهستان‌های اورامان، پایگلان، بیساران و ژریژه شهرستان سروآباد و روستاهای تحت پوشش هستند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران و نمونه‌گیری سهمیه‌ای متناسب، ۳۸۵ نفر بالای ۱۸ سال تعیین شد و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS₂₃ انجام شد. نتایج نشان داد بین متغیرهای عدالت اجتماعی، اعتماد نهادی، رضایتمندی مردم از طرح‌های عمرانی، تعلق اجتماعی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و میزان آگاهی مردم از پروژه‌های بنیاد برکت با میزان مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معنادار و مثبت وجود دارد. همچنین بین متغیرهای احساس امنیت، نوگرایی و وضعیت تأهل با مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌ها رابطه‌ای یافت نشد. در نهایت می‌توان گفت ظرفیت‌های بالای توسعه منطقه در بخش‌های توسعه انسانی، گردشگری و باغداری از یک‌سو و نرخ زیاد بیکاری، عدم سرمایه‌گذاری بخش دولتی و توسعه‌نیافتگی منطقه از سوی دیگر، زمینه پذیرش طرح‌ها و ایده‌های نو در میان مردم را فراهم ساخته و این امر گزاره‌های سنت کلاسیک توسعه (مقاومت روستائیان در برابر ایده‌های نو) را فروریخته است.

کلیدواژه‌ها:

شهرستان سروآباد، بنیاد برکت، ستاد فرمان اجرایی حضرت امام (ره)، توسعه روستایی، مشارکت اجتماعی.

مقدمه

در عوض باید کل فرایند، برنامه‌ریزی، اجرا، مدیریت، ارزشیابی و تقسیم منابع را در برگیرد. یکی از وجوه مهم مشارکت، مشارکت اجتماعی است که متضمن انواع فعالیت‌های فردی یا اجتماعی تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌های دستگاه‌های عمومی از سطح پایین شهرداری و نظام آموزشی تا سطوح بالاتر دستگاه‌های عالی قانون‌گذاری اجرایی و قضایی را در برمی‌گیرد (Bruce, 2017). در ادبیات عامه، مؤلفه‌های فعالیت و مشارکت با هم هم‌پوشانی دارند. هر دو مؤلفه با هم در یک لیست واحد قرار گرفته و طیف وسیعی از فعالیت‌ها از یادگیری اولیه و اجتماعی شدن در حوزه‌های زندگی گرفته تا تعاملات، روابط بین فردی و کار و اشتغال را در برمی‌گیرد. علاوه بر این در ادبیات توسعه مشارکت اجتماعی رابطه تنگاتنگی با مفاهیم یکپارچگی اجتماعی، شمولیت اجتماعی و فعالیت اجتماعی دارد.

مشارکت‌پذیری اعضای جامعه به‌عنوان نیاز اجتناب‌ناپذیر عصر ما، همه ابعاد انسانی را در سطوح مختلف فکری، عاطفی و رفتاری تحت پوشش قرار می‌دهد (Yiренко et al., 2018). امروزه مقوله مشارکت مردم شرط توفیق هر نوع برنامه و رهافت کلان اقتصادی، اجتماعی و توسعه بشمار می‌رود و علت این امر نیز گستردگی و تنوع زمینه‌های مشارکت است (Sapienza, 2019). به زبان ساده مشارکت، فرایندی اجتماعی به شمار می‌رود، به‌زعم استادپوانت^۱، مشارکت عبارت است از اینکه مردم محلی، افراد ذی‌نفع و تصمیم‌گیرنده هستند و در نتیجه مشارکت آنان نباید در این عرصه اتفاقی، اجباری و یا فقط محدود به همکاری باشد،

1. Stadvant

* نویسنده مسئول:

دکتر حسین دانش‌مهر

نشانی: سنندج، دانشگاه کردستان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه جامعه‌شناسی.

تلفن: ۰۱ ۳۳۶۲۴۰۰ (۸۷) ۹۸+

پست الکترونیکی: hdaneshmehr@yahoo.com

آحاد جامعه به‌ویژه هم‌وطنان ساکن مناطق محروم به خدمات بهداشتی و درمانی را شامل می‌شود (مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی، ۱۴۰۰)

روستاهای شهرستان سروآباد، در زمره جامعه هدف بنیاد برکت هستند و این بنیاد جهت رفع محرومیت این روستاها، به اجرای طرح‌های عمرانی در تعدادی از این روستاها پرداخته است. پروژه‌های بنیاد برکت در چهار دهستان اورامان، پایگلان، ژریژه و شالیار تعریف شده و در سال ۱۳۹۹ به پایان رسیده است. از جمله پروژه‌های اجرایی بنیاد برکت در بخش تعلیم و تربیت، می‌توان به احداث چندین مدرسه در دهستان اورامان (مدرسه ۳ کلاسه روستای نوین)؛ دهستان شالیار (مدرسه ۵ کلاسه روستای بلبر و مدرسه ۳ کلاسه روستای عباس‌آباد)؛ دهستان پایگلان (مدرسه ۱۲ کلاسه ابتدایی روستای بیساران، مدرسه ۳ کلاسه ابتدایی روستای آریان، مدرسه ۴ کلاسه راهنمایی روستای گواز) و دهستان ژریژه (مدرسه ۳ کلاسه ککلیک‌آباد، مدرسه ۵ کلاسه راهنمایی سرخه توت) اشاره نمود. در بخش سلامت روستایی می‌توان به احداث خانه بهداشت پایگلان، اورامان تخت، خانه بهداشت دیوزناو و خانه بهداشت دله مرز و زوم (دهستان ژریژه) اشاره نمود.

در زمینه اقتصاد و معیشت روستایی نیز می‌توان به اهدای ۲۴ سری جهیزیه به نوجوانان روستای پایگلان و ۴۹ سری جهیزیه برای نوجوانان روستاهای سرپیر و ویسان (دهستان اورامان)؛ روستاهای گواز و ژنین (دهستان پایگلان)؛ روستاهای تفین، دله مرز، دهکانان، دیور و سرومال (دهستان ژریژه) و روستاهای بلبر، ژیوار، سلین و کلجی (دهستان شالیار) اشاره نمود. در بخش فرهنگی و اقتصادی نیز در دهستان اورامان و در دو روستای نوین و سلین (دهستان شالیار) گروه‌های توسعه خودیار محلی، ایجاد و روند تشکیل صندوق پشتیبان کسب‌وکار و توان‌افزایی اقتصادی اعضا این گروه‌ها در جریان است. در نهایت ایجاد ۸۳ شغل برای کولبران با ارائه تسهیلات کم‌بهره و انجام آموزش‌ها و مهارت‌های لازم توسط تسهیلاتگران این بنیاد از دستاوردهای مهم فعالیت‌های این نهاد است (Barkat Foundation, 2020).

بر همین اساس توجه به مسئله مشارکت اجتماعی روستائیان مناطق مرزی شهرستان سروآباد از ضرورت غیرقابل‌انکاری برخوردار است. بسیاری از طرح‌های اجراشده در این مناطق، تاکنون مورد بهره‌برداری مطلوب قرار نگرفته و برخی از سیاست‌ها نیز تشدیدکننده پدیده بغرنج کولبری در منطقه بوده است. در این پژوهش تلاش شده است تا به میانجی مشارکت اجتماعی روستائیان، میزان اهمیت متغیرهای تحقیق در ارتباط با پروژه‌های مورد اشاره سنجیده شود و با تئوری‌های مشخص و عملیاتی نمودن دقیق متغیرها، این مسئله مورد توجه قرار گیرد.

تجربه کشورهای مختلف جهان در طرح‌های توسعه روستایی نشان می‌دهد موفقیت طرح‌ها در بسیاری موارد از قدرت دولت خارج بوده و در گرو مشارکت مردم و نهادهای ملی است و تنها با جلب اعتماد عمومی، تشویق مردم در مراحل مختلف طرح و استفاده از مشاوره عمومی می‌توان به موفقیت‌های مطلوب دست یافت. این امر امروزه در مورد طرح‌های توسعه روستایی نیز مصداق دارد چراکه مرزبندی بین نیازهای جامعه شهری و روستایی بسیار دشوار شده است و روستاها سوای اینکه از کارکرد تولیدگری صرف خارج شده‌اند، آغشته به مسائل جامعه شهری نیز گشته‌اند و درگیری اجتماعات محلی در حل و پیشبرد امور عمرانی، اجتماعی، فرهنگی و ... بیش‌ازپیش ضرورت یافته است. شکست یا موفقیت پروژه‌های توسعه روستایی بستگی به درجه مشارکت و درگیری اجتماعات محلی در طرح‌ها و ارزیابی آن‌ها از پروژه‌ها دارد. تجربه کلی بر این مبناست که مشارکت مردم در هر مرحله‌ای از توسعه، عامل کلیدی برای موفقیت در اجرای پروژه‌ها است، در مقابل شکست زمانی اتفاق می‌افتد که مشارکت مردم در مراحل مختلف نادیده گرفته می‌شود (Danesh-Mehr Ahmadresh, 2009). به‌زعم مؤسسه مشارکت اجتماعی، سه مؤلفه در توصیف مشارکت اجتماعی که قادرند تا افراد شیوه‌های مشارکت اجتماعی خودتعیین‌شده را تجربه کنند، عبارت‌اند از: ارجاع به مفاهیم سرمایه اجتماعی در جامعه، حق انسانی افراد برای تجربه کردن به‌عنوان انسان آزاد و مسئولیت اجتماعی برای فراهم آوردن الزامات و زمینه‌ها (Piskur & et al., 2013).

مسئله اصلی پژوهش حاضر مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت است، نهادی که تسهیل مسیر توسعه و پیشرفت مناطق محروم روستایی را جزو اهداف اصلی خود قرار داده است. بنیاد برکت وابسته به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) یکی از نهادهای پرتلاش است که در پیشانی فعالیت‌های خود، به خودکفایی مردم مناطق محروم و هم‌وطنانی که مجالی برای بروز استعدادهای خود نداشته‌اند، می‌پردازد. بنیاد برکت، در ۲۰ آذرماه سال ۱۳۸۶ توسط ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) تأسیس شد تا به‌عنوان مجموعه‌ای برای توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی و انجام امور عام‌المنفعه، در مناطق محروم و کم‌تر توسعه‌یافته فعالیت نماید. این بنیاد که منابع مالی آن از سوی ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) تأمین می‌شود، در بیش از ۱۴ سال فعالیت مستمر خود دستاوردهای ارزنده‌ای در زمینه‌های گوناگون به ارمغان آورده است. بنیاد برکت به‌منظور توسعه و توانمندسازی اقتصادی و کارآفرینی در مناطق محروم آغاز به کار کرد و هم‌اکنون این بنیاد در حوزه‌های وسیعی در جهت خدمت به محرومین و نقاط کمتر توسعه‌یافته فعالیت دارد که مواردی از قبیل توانمندسازی اقتصادی و کارآفرینی، توسعه فضاهای آموزشی از طریق تأسیس مدارس برکت، انجام امور زیربنایی، ساخت مراکز فرهنگی - مذهبی، توسعه خدمات بیمه‌ای، مالی و حمایتی، ساخت بیمارستان و افزایش دسترسی

مروری بر ادبیات موضوع

مبانی نظری

اگرچه مشارکت به‌عنوان یکی از مفاهیم علوم اجتماعی از نیمه دوم قرن بیستم به‌طور جدی مورد توجه و بحث صاحب‌نظران علوم اجتماعی قرار گرفته است، ولی تاریخ دیرینه‌ای دارد. مشارکت به معنای عام آن قدمتی به‌اندازه تاریخ انسان دارد، چراکه بقا نوع انسان در گرو همکاری و همیاری آن‌ها با یکدیگر در مقابله با حوادث طبیعی و حیوانات از یک‌سو و در دوستی خانواده، همسر و فرزندان و گروه‌های هم‌نوع خویش از سوی دیگر بوده است (Azkia, 2007: 203). در مجموع مشارکت اجتماعی به آن دسته از فعالیت‌های ارادی دلالت دارد که از طریق آن‌ها اعضای یک جامعه در امور محله، شهر و روستا شرکت کرده و به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم در شکل دادن به حیات اجتماعی مشارکت دارند و انجمن‌های داوطلبانه مهم‌ترین عرصه شکل‌گیری و ساماندهی فعالیت‌های مشارکتی در جامعه محسوب می‌گردند (Oakley & Marsden, 1984).

مشارکت اجتماعی فرایندی است مبتنی بر حضور آگاهانه و فعال فرد، به‌عنوان عضو جامعه، در صحنه‌های اجتماعی و ایفای نقش یا نقش‌های اجتماعی که به وی حصول می‌شود و در قالب رفتارهای فرهنگی، سیاسی و اقتصادی بروز می‌کند اصطلاح مشارکت اجتماعی، دربرگیرنده کاربرد روابط و شبکه‌های اجتماعی برای ارتباط با دیگران و دریافت حمایت‌های اجتماعی است (Morissette, 2019) و این روابط اجتماعی به‌صورت روابط درون‌گروهی یا بین‌گروهی در قالب انجمن‌های داوطلبانه، باشگاه‌ها، اتحادیه‌ها و گروه‌هایی که خصلت غیردولتی و محلی دارند گسترش می‌یابد (Ylirenko et al., 2018). به عبارت دیگر مشارکت اجتماعی به‌عنوان چگونگی مشارکت شخصی در فعالیت‌های گروه‌های رسمی و غیررسمی دیگر فعالیت‌های اجتماعی است (Hyypa et al., 2018).

پریتی^۲ بر اساس تجزیه و تحلیل خود از مشارکت اجتماعی، که طی بیش از پانزده سال تحقیق بر روی پروژه‌های موفق و ناموفق در کشاورزی انجام داد، نتیجه گرفت که وقتی مشارکت اجتماعی به‌سوی مشارکت متقابل و تعاملی پیش می‌رود، احتمال پایداری توسعه در زمینه موردنظر بیشتر است. پریتی در خصوص ابزار یا هدف بودن مشارکت معتقد است هر نوع تحلیل و ارزیابی از مشارکت با توجه به این واقعیت که مشارکت هم هدف و هم ابزار توسعه دانسته شود، مشکل است. اینکه مشارکت به‌عنوان هدف یا ابزار مورد توجه قرار می‌گیرد مبتنی بر ایدئولوژی است تا حقیقت، زیرا توسعه با ارزش‌های ابزاری و ذاتی و مشارکت گسترده مردم در تصمیم‌گیری، اجرا، ارزشیابی و بهره‌گیری شناخته می‌شود

(Ghafari & Niazi, 2016). پریتی هفت نوع مشارکت را به دست می‌دهد که هر کدام ویژگی‌های متفاوتی دارند. پایین‌ترین سطح این رده‌بندی، عضویت ظاهری است و بالاترین سطح آن تحرک خودجوش است که در آن افراد به‌طور مستقل از نهادهای خارجی برای تغییر سیستم‌ها عمل می‌کنند. آن‌ها برای تجهیز منابع و روش‌های فنی موردنیاز، خودشان با سازمان‌های دیگر تماس برقرار می‌کنند، و بر روی نحوه استفاده از منابع نظارت دارند. چنین حرکت خودجوشی می‌تواند نقشی مقتدرساز داشته باشد (Pretty, 2015).

ترنر^۳ در فرایند تحول نظریات مربوط به نقش مردم و دولت در امر توسعه که توسط سازمان ملل متحد و کارشناسان آن سازمان نظریه‌پردازی شده است، به تشکیل سازمان‌های محلی توسط اجتماعات محلی تأکید نموده است، تا این سازمان‌های غیردولتی محلی نقش فعالی در توسعه و اداره امور محلی بر عهده گیرند. تحقیقات ترنر نشان می‌دهد، هنگامی که دولت مرکزی در امور اجتماعات محلی دخالت می‌کند هم نیازهای واقعی این جوامع برای دولت مرکزی نهفته است و هم با کنار گذاشتن مردم محلی توان و امکانات آن نیز از دست می‌رود. وی با طبقه‌بندی اصولی انواع مشارکت در جدول معروف خود، کمک شایانی به شکل‌گیری نظریه مشارکت کرده است. خلاصه نظریه وی بدین شرح است؛ در حالت اول دولت به شکل متمرکز عمل کرده و نیازی به مشارکت مردم احساس نمی‌کند. از این جمله دولت‌ها می‌توان به کشورهای عربی اشاره کرد (Milbrath, 2020). در این حالت دولت مقتدر و متمرکز ولی ثروتمند نیست. دولت به زور و یا با تشویق، از مردم می‌خواهد کار مجانی در طرح‌های زیر هدایت دولت انجام دهند، و یا پول اهدا کنند و دولت خود اقدام به انجام طرح‌های عمرانی می‌کند. در این حالت دولت تابع تصمیم‌گیری مردم در تمام اموری که مربوط به آن‌ها می‌شود، است. در حالی که دولت هزینه‌های عمرانی را از ثروت ملی می‌پردازد. مانند حکومت‌های متکی بر مشارکت و دموکراسی از جمله کشورهای اسکاندیناوی (Milbrath, 2020). دولت دخالتی در امور محلی نمی‌کند. خود مردم از طریق ارگان‌های مردمی که تشکیل می‌دهند، هم منابع ملی را برای انجام توسعه فراهم می‌کنند و هم خودشان در تمام امور محلی تصمیم می‌گیرند: همانند شماره قاره اروپا و آمریکا (Milbrath, 2020). آخرین نظریات بر این امر تأکید دارند که دولت و مردم شرکایی هستند که با یکدیگر تقسیم‌کار می‌کند. محققین در زمینه مشارکت، در سال‌های اخیر نظریات مربوط به مشارکت سازمان ملل، بانک جهانی و جهان مرکز را بار دیگر آزمودند و در مورد نظریه آنان به نظریه تازه‌تری رسیدند. نظریه‌پردازان اخیر، از «نظریه مشارکت» به «نظریه شراکت» رسیدند (Goetschel, 2020). بر اساس نظریه شراکت، دولت مردم باید مانند دو شریک دارای منابع مشترک و با حقوق و اختیارات معین در کلیه کارهای

3. Terner

2. Pretty

می‌کنند. همچنین رگرسین چندمتغیره نشان داد که اعتقاد به پیشرفت و ترقی و تقدیرگرایی به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر میزان مشارکت اجتماعی دارند.

جاتمیکواتی^۴ و همکاران (۲۰۱۹)، در پژوهش خود تحت عنوان «مشارکت جوامع محلی در روستای سیموجیان هند»، به این نتیجه رسیدند در این روستا که دهیار نماینده تمام و کامل دولت و مجری سیاست‌های آن است، توسعه و مسائل جامعه اتفاق نمی‌افتد، چراکه مردم درگیر مسائل نبودند و چیزی در مورد فعالیت‌ها نمی‌دانستند. توسعه حس تعلق جامعه نسبت به پروژه‌های عمرانی است و این رویکرد مشارکت مردم را برمی‌انگیزاند، این رویکرد می‌تواند به دلیل مشارکت مردم، هزینه‌های پروژه‌ها را کاهش دهد. محققان پیشنهاد کردند که برنامه‌های کاری در روستا بر اساس نیازهای جامعه و تأمین زیرساخت‌های زندگی باشد، این امر به کاهش تضاد بین سیاست‌گذاران، مجریان و مردم محلی می‌انجامد.

سوسیلواتی^۵ و همکاران (۲۰۱۸)، «الگوی مشارکت جامعه روستایی در مدیریت اعتبارات روستایی به‌منظور افزایش مسئولیت‌پذیری» به این مسئله اشاره می‌کنند که روستاها ظرفیت‌های قابل‌توجهی برای اداره خود به‌منظور افزایش رفاه و کیفیت زندگی ساکنان خود دارند. در سال ۲۰۱۵ تمام روستاهای اندونزی بودجه روستایی را از بودجه دولتی دریافت کرده‌اند و مدیریت صندوق‌های روستایی نیازمند مشارکت جامعه است، درحالی‌که بیشتر نسبت به این موضوع بی‌تفاوت هستند. نتایج پژوهش نشان داد درگیر نمودن جامعه روستایی در انجام فعالیت‌های روستایی، می‌تواند از طریق گروه‌های اجتماعی با نام «لوره» اتفاق بیفتد. هر لوره میزان اعتبارات روستایی را مشخص نماید و بر اساس شناخت، در امورات روستا هزینه کند. این انجمن همچنین می‌تواند میانجی مردم و مسئولان دولتی باشد و به تقویت حس اعتماد و افزایش مشارکت روستائیان کمک نماید.

باتوجه به مطالب ارائه‌شده چهارچوب مفهومی پژوهش در تصویر شماره ۱ ارائه می‌شود.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر روش‌شناسی کمی و بر اساس روش پیمایش^۶ است. پیمایش روشی است برای گردآوری داده‌ها که در آن از گروه‌های معینی از افراد خواسته می‌شود تا به تعداد معینی از پرسش‌های مشخص، که برای همه پاسخ‌گویان یکسان است، پاسخ دهند. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل افراد بالای ۱۸ سال است که در پروژه‌های بنیاد برکت در دهستان‌ها و روستاهای شهرستان سروآباد طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ ذی‌نفع بوده‌اند.

مربوط به توسعه و اداره امور محلی کشور دوش به‌دوش همدیگر و هماهنگ با یکدیگر فعالیت کنند. در نظریه شراکت هم دولت و هم مردم با هم کار می‌کنند. دولت آن چراکه مردم نمی‌توانند فراهم کند و یا درباره آن تصمیم بگیرند، فراهم می‌کند و یا برای آن تصمیم می‌گیرد و همزمان مردم محلی در چهارچوب تشکیلات اجتماعات محلی خود هر آنچه می‌توانند فراهم می‌کنند و در مورد هر آنچه بخواهند و بتوانند تصمیم می‌گیرند (Welch et al., 2019).

پیشینه پژوهش

قاسمی (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر میزان مشارکت روستائیان در طرح‌های عمرانی: مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان کاشان» که با روش کمی انجام داد به این نتیجه رسید که متغیرهای انسجام اجتماعی، ثروت، عضویت در نهادهای عمومی روستا، مالکیت باغ‌ها و زمین کشاورزی از عوامل مهم و تبیین‌کننده در میزان مشارکت مردم در پروژه‌های عمرانی هستند. نتایج نشان داد که عمران روستایی نقش زیربنایی در توسعه همه‌جانبه در جوامع روستایی خواهد داشت و با فراهم کردن تسهیلات لازم برای بهبود وضعیت زندگی روستائیان و با مشارکت آنان می‌تواند قابل تحقق باشد.

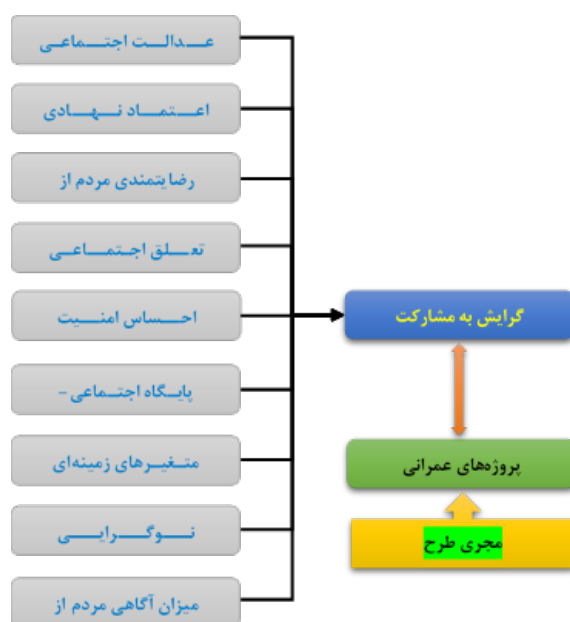
طالب و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی نقش مشارکت در طرح‌های توسعه مناطق روستایی (بررسی موردی: طرح‌های تجمیع مناطق روستایی)» که با روش کیفی انجام شد، به این نتیجه رسیدند که مشارکت سطوح مختلفی دارد و مشارکت مطلوب، زمانی پدید می‌آید که روستائیان بتوانند در سطوح ذهنی، عینی، تصمیم‌گیری و اجرایی، دخالت داشته باشند. علاوه بر این، برنامه‌ریزی مناسب و استفاده از توانایی‌های روستائیان، می‌تواند بستر مناسبی برای موفقیت طرح‌های تجمیع فراهم کند. در ادامه ضمن تأیید استفاده از نظریه‌های مشارکت و به‌کارگیری نگرشی جامع و کل‌نگر برای تبیین نقش مشارکت مردم در طرح شهرک و طرح‌های مشابه با آن، توجه به راهبرد مشارکت در توسعه روستایی، و نظریه‌های مربوط به توسعه روستایی مشارکتی، اجتناب‌ناپذیر است.

دانش‌مهر و احمدرش (۲۰۰۹)، در پژوهش خود که با عنوان «بررسی نگرش‌های اجتماعی روستائیان نسبت به مشارکت اجتماعی (مطالعه موردی: روستای دشه از توابع شهرستان پاره)» شاخص مشارکت اجتماعی را در دو سطح ذهنی و عینی موردسنجش قرار دادند. نتایج تحقیق نشان داد که هر چه میزان نوگرایی، تمایل به کار گروهی و اعتقاد به ترقی و پیشرفت در میان روستائیان بیشتر باشد، میزان مشارکت اجتماعی نیز در میان آنان بالاتر می‌رود، این در حالی است که اعتقاد به طایفه‌گرایی و تقدیرگرایی در میان روستائیان به‌عنوان موانع مشارکتی عمل

4. Jatmikowati

5. Susilowati

6. Survey method

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۱. چهارچوب مفهومی پژوهش. منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

مختصات جمعیتی حاکی از آن است که بافت جامعه مورد مطالعه، روستایی و اجرای طرح‌های عمرانی و اشتغال‌زایی، باعث ماندگاری جمعیت مناطق روستایی خواهد شد. بر اساس تقسیمات کشوری بخش مرکزی شهرستان سروآباد شامل دهستان‌های بیساران، پایگلان، رزآب، ژریژه، کوسالان، دزلی و بخش اورامان آن نیز شامل دهستان اورامان تخت و شالیار است که اطلاعات آن به شرح جدول شماره ۱ است.

سروآباد از جمله شهرستان‌های استان کردستان بوده که از شمال به شهرستان مریوان، از شرق به شهرستان سنندج و از جنوب به شهرستان کامیاران، محدود می‌شود. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۹۵، جمعیت کل شهرستان سروآباد ۴۴۹۴۰ نفر بوده، که از این تعداد ۸۲۹۷ نفر معادل ۱۸/۵ درصد در شهر، و ۳۶۶۴۳ نفر معادل ۸۱/۵ درصد نیز در روستاها ساکن هستند (Statistical Centre of Iran, 2015).

جدول ۱. روند تغییرات جمعیت روستایی در جامعه آماری.

شرح	۱۳۸۵		۱۳۹۰		۱۳۹۵		نرخ رشد	
	جمعیت	خانوار	جمعیت	خانوار	جمعیت	خانوار	۹۵-۸۵	۹۵-۹۰
شهرستان سروآباد	۵۰۵۵۴	۱۱۶۸۶	۴۴۸۶۵	۱۲۲۶۳	۳۶۶۴۳	۱۱۰۶۶	-۳,۲	-۴
بخش اورامان	۱۰۵۲۲	۲۳۶۰	۹۵۴۳	۲۴۶۸	۵۳۹۰	۱۵۳۴	-۶,۵	-۱۰,۸
دهستان اورامان تخت	۴۹۴۸	۱۱۴۰	۴۸۱۴	۱۲۲۸	۱۳۳۴	۳۷۴	-۱۲,۳	-۲۲,۶
دهستان شالیار	۵۵۷۴	۱۲۲۰	۴۷۲۹	۱۲۴۰	۴۰۵۶	۱۱۶۰	-۳,۱	-۳
بخش مرکزی	۴۰۰۳۲	۹۳۲۶	۳۵۳۲۲	۹۷۹۵	۳۱۲۵۳	۹۵۳۲	-۲,۴	-۲,۴
دهستان بیساران	۵۲۶۴	۱۲۷۶	۴۳۲۸	۱۲۴۶	۳۸۳۲	۱۱۸۳	-۳,۱	-۲,۴
دهستان پایگلان	۶۹۹۱	۱۶۸۰	۵۹۸۹	۱۸۰۹	۴۷۶۹	۱۵۷۴	-۳,۸	-۴,۵
دهستان رزآب	۷۲۷۷	۱۷۴۷	۶۷۱۵	۱۹۲۴	۶۰۶۵	۱۸۳۰	-۱,۸	-۲
دهستان ژریژه	۵۵۰۹	۱۲۷۵	۳۹۲۲	۱۱۲۶	۲۹۶۶	۹۳۴	-۶	-۵,۴
دهستان کوسالان	۱۰۰۲۲	۲۲۴۰	۹۱۸۳	۲۳۷۹	۸۲۴۴	۲۴۱۶	-۱,۹	-۲,۱
دهستان دزلی	۴۹۶۹	۱۱۰۸	۵۱۸۵	۱۳۱۱	۵۳۷۷	۱۵۹۵	۰,۸	۰,۷

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: سرشماری نفوس و مسکن (۹۵-۱۳۸۵)

امکان رعایت شود. ابزار تحقیق، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بوده که اعتبار صوری و محتوایی آن توسط کارشناسان و صاحب‌نظران حوزه‌های علوم اجتماعی و روایی سؤالات نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۴ ارزیابی گردید که بیانگر قابلیت اعتماد و روایی مناسب ابزار سنجش تحقیق است (تصویر شماره ۲).

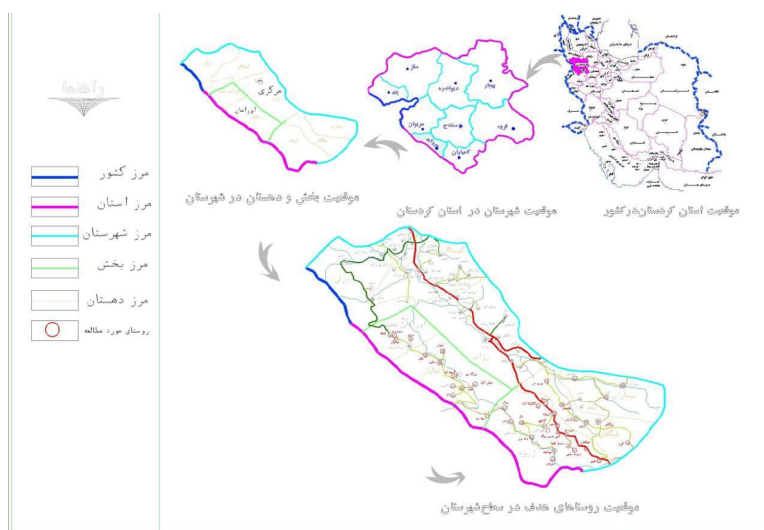
به‌منظور تحلیل داده‌ها در دو بخش توصیفی و استنباطی از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد. بدین منظور در بخش آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار در بخش آمار استنباطی نیز از تحلیل رگرسیون همزمان و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید (جدول شماره ۳ و ۴).

باتوجه به گستردگی جامعه مورد مطالعه، تعیین حجم نمونه از طریق فرمول کوکران محاسبه شد که بر اساس آن ۳۸۵ نفر به‌عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شد و شیوه نمونه‌گیری نیز به‌صورت نمونه‌گیری سهمیه‌ای متناسب، در میان روستاهایی که بنیاد برکت مشغول فعالیت است، به نسبت جمعیت هر روستا صورت گرفت.

بعد از انتخاب روستاهای هدف و توزیع حجم نمونه به تفکیک روستاها مطابق با جدول شماره ۲، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده اقدام به انتخاب افراد بالای ۱۸ سال در روستا شد. در انتخاب نمونه‌ها سعی شد که ترکیب سنی و جنسی تا حد

جدول ۲. توزیع نمونه آماری بر حسب روستاهای منتخب به تفکیک دهستان‌ها.

نام دهستان	نام روستا	جمعیت	تعداد نمونه
اورامان تخت	کماله	۷۵۶	۲۵
	رودبر	۳۲۷	۱۱
پایگان	چشمیر	۶۹۷	۲۳
	ژنین	۹۲۱	۳۱
	گواز	۶۱۳	۲۰
	تفین	۵۹	۲
ژریزه	جولانده	۱۳۱	۴
	دزوندعلیا	۱۰۵	۳
	دلمرز	۲۷۱	۹
	دهکانات	۵۲	۲
	دیوزناو	۴۵۳	۱۵
	زوم	۷۸	۳
	سرومال	۷۳	۳
	دل	۷۰۵	۲۴
	ژریزه	۱۸۳	۶
	ژیوار	۱۲۸۲	۴۳
	سلین	۷۲۳	۲۴
	عباس‌آباد	۵۸	۲
شالیار	کلجی	۲۰۸	۷
	نوبین	۶۹۷	۲۳
	بیساران	۲۷۲۷	۹۰
	ژان	۴۴۸	۱۵
جمع کل		۱۱۵۶۷	۳۸۵

تصویر ۲. موقعیت روستاهای مورد مطالعه. منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

جدول ۳. مؤلفه‌ها و گویه‌های به کار گرفته‌شده در متغیر مشارکت اجتماعی (متغیر وابسته).

سنجش مشارکت اجتماعی	گویه‌ها	تعداد	مقدار آلفای کرونباخ
مشارکت اجتماعی در سطح عینی	رفتن به عیادت بیمار، کمک به افراد نیازمند، پول قرض داد یا ضمانت مالی کسی را کردن، شرکت در مراسم ماه رمضان (دعا، احیا)، نماز عید فطر، شرکت در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی، شرکت در مراسم ختم	۷	۰.۷۴
مشارکت اجتماعی در سطح ذهنی	تمایل به مشارکت در طرح‌های عمرانی (پل سازی، جاده سازی، آب رسانی و...)، تمایل به حفظ مراتع و جنگل‌های منطقه با تمام وجود، تمایل به عضویت در انجمن‌ها، شوراهای و دیگر نهادهای غیردولتی، همدلی مسائل و مشکلات دیگران، تمایل به فعالیت‌های داوطلبانه در روستا (ضد عفونی نمودن معابر، همیاری و ...).	۵	۰.۷۸

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۴. سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجماعی (متغیرهای مستقل).

سنجش مشارکت اجتماعی	گویه‌ها	تعداد	مقدار آلفای کرونباخ
عدالت اجتماعی	سطح ارتباط مسئولان پروژه‌های عمرانی با روستائیان، استفاده از نظرات روستائیان در انجام پروژه‌های عمرانی، برخورد منصفانه مسئولین پروژه‌های عمرانی با مردم، اختصاص عادلانه امکانات توسط مجری پروژه‌های عمرانی، آزادی بیان و اظهار نظر روستائیان در مورد پروژه‌های عمرانی، فعالیت بنیاد برکت در روستاهای کوچک و کمتر برخوردار، نگاه یکسان پروژه‌های بنیاد برکت به مستمندان و ثروتمندان.	۷	۰.۷۶
اعتماد نهادی	ارتباط سازنده بین مسئولین پروژه‌های عمرانی و مردم، میزان اعتماد مردم به نیروهای امنیتی و انتظامی، اعتماد مردم نسبت به هزینه کرد دهیاری، اعتماد مردم نسبت به وعده‌های مسئولین، میزان اعتماد مردم نسبت به مدیران دولتی، میزان اعتماد شهروندان به محتوای مطبوعات در مورد پروژه‌های عمرانی، میزان اعتماد مردم به ماموستاهای آیینی، میزان اعتماد مردم به رسانه‌های ارتباط جمعی (تلویزیون، ماهواره، شبکه‌های اجتماعی و ...)، میزان اعتماد اهالی روستا به شورای اسلامی، میزان اعتماد اهالی روستا به ریش سفیدان و معتمدین	۱۰	۰.۷۰
رضایتمندی مردم از طرح‌های عمرانی	رضایت روستائیان از انجام به موقع پروژه‌ها، رضایت روستائیان از کیفیت انجام پروژه‌ها، رضایت روستائیان از اولویت دادن به نیازهای آنان، رضایت روستائیان از میزان مشارکت آنان در مراحل مختلف پروژه‌ها، میزان رضایت روستائیان از میزان اشتغال ایجاد شده توسط پروژه‌ها، میزان رضایت روستائیان از میزان درآمد ایجاد شده توسط پروژه‌ها، میزان رضایت روستائیان از بهبود کیفیت زندگی آنان با استفاده از این پروژه‌ها	۸	۰.۷۶

ادامه جدول ۴. سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجماعی (متغیرهای مستقل).

سنجش مشارکت اجتماعی	گویه‌ها	تعداد	مقدار آلفای کرونباخ
تعلق اجتماعی	پروژه‌های بنیاد برکت در روستا باعث مسئولیت‌پذیری بیشتر روستائیان می‌شود، پروژه‌های بنیاد برکت در روستا باعث ماندگاری جمعیت بیشتر روستائیان می‌شود، پروژه‌های بنیاد برکت در روستا باعث احساس غرور بیشتر روستائیان می‌شود، پروژه‌های بنیاد برکت در روستا باعث انسجام بیشتر روستائیان می‌شود، پروژه‌های بنیاد برکت باعث غنی‌تر شدن پیشینه تاریخی - فرهنگی روستا می‌شود.	۶	۸۸
سطح آگاهی	میزان آگاهی از نحوه تهیه طرح‌های عمرانی، سطح دانش مردم در زمینه شیوه اجرای پروژه‌های عمرانی، میزان آگاهی از شیوه هزینه‌گذاری طرح‌های عمرانی، میزان آگاهی از مجری پروژه‌های عمرانی	۴	۷۵
احساس امنیت	من از گردش در تفرجگاه‌های روستا و شب در آنجا ماندن اطمینان دارم، با قدم زدن در باغات و مسیرهای خلوت روستا احساس امنیت نمی‌کنم، از اینکه ثروت و درآمد خود را با دیگران در میان بگذارم، می‌ترسم، در اجرای پروژه‌های عمرانی در مناطق مختلف روستایی تبعیضی وجود ندارد، اهالی روستا از ثبات شغلی برخوردارند.	۵	۸۲
نوگرایی	میزان علاقه به نوسازی روستا، میزان اطلاع‌رسانی راجع به مسائل و مشکلات روستا به مسئولین، پیگیری اخبار روستا از طریق کانال‌های مجازی، استفاده از اینترنت برای کسب اخبار در مورد شهر و وظایف مدیران روستا، علاقه به پذیرش طرح‌های بنیاد برکت.	۵	۸۸

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش یافته‌های توصیفی و استنباطی ارائه می‌شود. در بخش توصیفی وضعیت جامعه مورد مطالعه در قالب هر یک از متغیرهای مستقل و وابسته تشریح می‌شود و در بخش یافته‌های استنباطی نیز روابط متغیرهای مستقل و وابسته مورد آزمون قرار می‌گیرد.

یافته‌های توصیفی

بر اساس یافته‌های توصیفی **جدول شماره ۵**، بیشتر پاسخ‌گویان (۷۲ درصد) مرد بوده و بیش از ۶۵ درصد آنها متأهل هستند. بیشتر پاسخ‌گویان (۴۹ درصد) دارای تحصیلات زیردیپلم هستند و اکثر پاسخ‌گویان (۷۲ درصد) در سن فعالیت یعنی کمتر از ۵۰ سال سن دارند.

جدول شماره ۶، میانگین نمرات افراد مورد مطالعه را در باب متغیرهای مستقل (سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجتماعی) در میان روستائیان نشان می‌دهد. بر این اساس میانگین نمره افراد در متغیر عدالت اجتماعی، ۲۱/۳۷ با $(SD=5/45)$ است، باتوجه به اینکه میانگین نظری طیف برابر با ۲۱ است، لذا می‌توان گفت میانگین ادراک پاسخ‌گویان از عدالت اجتماعی، در اطراف میانگین طیف قرار گرفته است. میانگین نمره پاسخ‌گویان برای متغیر اعتماد نهادی برابر ۳۵/۱۹ با $(SD=3/92)$ است، در این باره می‌توان

گفت متوسط نمره پاسخ‌گویان از متغیر موردنظر بالاتر است، که این امر نشان‌دهنده میزان اعتماد نهادی بالا در میان افراد مورد مطالعه است. رضایتمندی مردم از طرح‌های عمرانی، ۳۱/۴۵ با $(SD=4/53)$ است، این آماره نشان از وضعیت پایین پاسخ‌گویان نسبت به رضایت از طرح‌های عمرانی دارد. میانگین پاسخ‌گویان از متغیر تعلق اجتماعی برابر با ۲۳/۶۹ و $(SD=3/26)$ است، بر اساس آماره به‌دست‌آمده تعلق اجتماعی افراد مورد مطالعه، در سطح بالاتری نسبت میانگین طیف قرار دارد و این وضعیت نشان از تعلق اجتماعی بالا در میان پاسخ‌گویان دارد. احساس امنیت با میانگین ۱۹/۳۱ و $(SD=2/75)$ به دست آمده است، توصیف این آماره بر اساس نتایج **جدول شماره ۶**، حاکی از احساس امنیت بالا در میان افراد مورد مطالعه است. میانگین پاسخ‌گویان در قالب ۵ گویه متغیر نوگرایی، ۱۳/۶۹ با $(SD=6/09)$ است، آماره به‌دست‌آمده، نشان از میزان نوگرایی پایین در میان پاسخ‌گویان دارد همچنین میانگین سطح آگاهی نمونه‌های مورد مطالعه برابر با ۱۲/۳۱ و $(SD=3/9)$ است، بر مبنای داده‌های **جدول شماره ۶**، می‌توان گفت میانگین ادراک پاسخ‌گویان از متغیر سطح آگاهی، در اطراف میانگین طیف قرار گرفته است.

نتایج **جدول شماره ۷**، نشان می‌دهد میانگین و انحراف معیار افراد برای متغیر مشارکت اجتماعی برابر با ۳۶/۸۳ و $(SD=3/41)$ است. این وضعیت نشان‌دهنده مشارکت اجتماعی بالای پاسخ‌گویان نسبت به میانگین طیف است.

جدول ۵. توزیع فراوانی مطلق و درصد فراوانی متغیرهای زمینه‌ای پژوهش.

متغیر	طبقات	فراوانی	درصد فراوانی	متغیر	طبقات	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۱۰۹	۲۸	تأهل	متأهل	۲۵۳	۶۵/۷۲
	مرد	۲۷۶	۷۲		مجرد	۱۳۲	۳۴/۲۸
تحصیلات	زیر دیپلم	۱۹۲	۴۹	سن	۲۰ تا ۳۵ سال	۹۱	۲۴
	دیپلم و کاردانی	۸۷	۲۳		۳۶ تا ۵۰ سال	۱۸۷	۴۸
	کارشناسی	۶۵	۱۷		۵۱ تا ۶۵ سال	۷۴	۱۹
	کارشناسی ارشد	۳۷	۱۰		۶۵ سال به بالا	۳۳	۹
	دکتری تخصصی	۴	۱				

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۶. آماره‌های توصیفی سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجتماعی.

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
عدالت اجتماعی	۲۱/۳۷	۵/۴۵	۷	۳۵
اعتماد نهادی	۳۵/۱۹	۳/۹۲	۱۰	۵۰
رضایتمندی از طرح‌های عمرانی	۳۱/۴۵	۴/۵۳	۸	۴۰
تعلق اجتماعی	۲۳/۶۹	۳/۲۶	۶	۳۰
احساس امنیت	۱۹/۳۱	۲/۷۵	۵	۲۵
نوگرایی	۱۳/۶۹	۶/۰۹	۵	۲۵
سطح آگاهی	۱۲/۳۱	۳/۹	۴	۲۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۷. آماره‌های توصیفی وضعیت مشارکت اجتماعی در جامعه مورد مطالعه.

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
مشارکت اجتماعی	۳۶/۸۳	۳/۴۱	۱۲	۶۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

یافته‌های استنباطی

آزمون فرضیه‌ها

در این بخش از پژوهش رابطه متغیرهای مستقل با متغیر وابسته یعنی مشارکت اجتماعی روستائیان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

آزمون فرضیه شماره ۱: به نظر می‌رسد بین عدالت اجتماعی و مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

برای بررسی فرضیه فوق بنا بر سطوح سنجش (فاصله‌ای-ترتیبی) از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده می‌کنیم که نتایج آن به شرح جدول شماره ۹ است.

ابتدا در راستای بررسی پارامتریک بودن داده‌ها، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف، استفاده شد، که نتایج آن به شرح جدول شماره ۸ آمده است.

باتوجه به نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف در زمینه میزان Z و سطح معناداری متغیرهای پژوهش، مشخص شده است که سطح معناداری متغیرهای مربوطه از سطح معناداری (آلفا) تعیین شده برای پژوهش حاضر ($P = 0/05$) بیشتر است که این بدان معنی است که مفروضه نرمال بودن اطلاعات رعایت شده است و بنابراین استفاده از آزمون‌های پارامتریک برای تجزیه و تحلیل داده‌ها قابل توجیه است.

جدول ۸. توزیع نرمال داده‌ها (آزمون کولموگروف-اسمیرنوف).

متغیر	Z	سطح معناداری
عدالت اجتماعی	۰/۲۳	۰/۰۸۹
اعتماد نهادی	۰/۱۷	۰/۰۶۳
رضایتمندی از طرح‌های عمرانی	۰/۴۵	۰/۱۱۵
تعلق اجتماعی	۰/۱۹	۰/۰۷۶
احساس امنیت	۰/۳۵	۰/۰۹۱
نوگرایی	۰/۳۹	۰/۱۵۲
سطح آگاهی	۰/۵۳	۰/۱۰۳
مشارکت اجتماعی	۰/۴۶	۰/۰۵۸

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۹. ضریب همبستگی بین عدالت اجتماعی با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
	ضریب همبستگی	۰/۷۷
عدالت اجتماعی	معنی‌داری	۰/۰۰۹
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

در جدول شماره ۱۰ آمده است.

باتوجه به نتایج جدول شماره ۱۰، چون سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = ۰/۰۰۱$) کمتر از آلفای تحقیق ($۰/۰۵$) است، بنابراین بین متغیر مستقل (اعتماد نهادی) و متغیر وابسته (مشارکت اجتماعی) ارتباط معنادار وجود دارد. تبیین این وضعیت در جوامع روستایی مورد مطالعه حاکی از این است که هر مقدار مردم در پروژه‌های عمرانی دیده شوند و نظرات آن‌ها لحاظ شود، به مدیران محلی و اجرایی اعتماد بیشتری خواهند داشت و این وضعیت افزایش سرمایه اجتماعی را در میان روستائیان به دنبال خواهد داشت، امری که طی دهه‌های اخیر به میانجی سیاست‌های از بالا به پایین مصلحان روستایی، عمدتاً نادیده گرفته شده است.

آزمون فرضیه شماره ۳: به نظر می‌رسد بین رضایتمندی از طرح‌های عمرانی و مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه از ضریب همبستگی استفاده شده است که نتایج آن به شرح جدول شماره ۱۱ آورده شده است.

باتوجه به نتایج جدول شماره ۹، چون سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = ۰/۰۰۹$)، کمتر از آلفای تحقیق ($۰/۰۵$) است، بنابراین بین متغیر پیش‌بین (عدالت اجتماعی) و متغیر ملاک (مشارکت اجتماعی) ارتباط معناداری وجود دارد. تبیین این وضعیت در جامعه مورد مطالعه، نشان‌دهنده آن است که روستائیان بخشی از مشارکت اجتماعی خود را در گرو کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای جستجو می‌کنند و عدالت اجتماعی مفهومی است که به میانجی آن، مشارکت داوطلبانه افراد برانگیخته می‌شود. این معناداری در سطح واقع‌گرایی اجتماعی نیز قابل‌تأمل است، بدین معنا که بنیاد برکت به دنبال نشت طرح‌های عمرانی و اشتغال‌زایی به لایه‌های پایین در مناطق روستایی است، امری که در جامعه روستایی ایران منتفع بودن از پروژه‌ها، عمدتاً در اختیار طبقات فرادست روستایی بوده است.

آزمون فرضیه شماره ۲: به نظر می‌رسد بین اعتماد نهادی و مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

جهت بررسی رابطه بین اعتماد نهادی و مشارکت اجتماعی، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن

جدول ۱۰. ضریب همبستگی بین اعتماد نهادی با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
	ضریب همبستگی	۰/۶۳
اعتماد نهادی	معنی‌داری	۰/۰۰۱
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۱۱. ضریب همبستگی بین رضایتمندی از طرح‌های عمرانی با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
	ضریب همبستگی	۰/۸۵
رضایتمندی از طرح‌های عمرانی	معنی‌داری	۰/۰۱۶
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جهت بررسی رابطه بین احساس امنیت و مشارکت اجتماعی ابتدا لازم است به بررسی ضریب همبستگی متغیرها پرداخته شود که در **جدول شماره ۱۳** شرح داده شده است.

نتایج **جدول شماره ۱۳**، حاکی از ضریب همبستگی ضعیف بین دو متغیر در سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = 0/016$) است، لذا بین احساس امنیت به‌عنوان متغیر مستقل و مشارکت اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته رابطه معناداری وجود ندارد. در مناطق روستایی تحت مطالعه، هر چه احساس امنیت بیشتر باشد، مردم کمتر مشارکت خواهند داشت. این مسئله در روستاهای هدف، قابل تأمل است، چراکه علیرغم مرزی بودن، مردم بسیار احساس امنیت می‌کنند و مشارکت در پروژه‌ها را دستاویز امنیت قرار نمی‌دهند.

آزمون فرضیه شماره ۶: به نظر می‌رسد بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی روستائیان و مشارکت اجتماعی در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

از آماره ضریب همبستگی پیرسون جهت رابطه بین دو متغیر پایگاه اجتماعی-اقتصادی و مشارکت اجتماعی استفاده شده است که نتایج در **جدول شماره ۱۴** نشان داده شده است.

باتوجه به نتایج **جدول شماره ۱۴**، شدت همبستگی بین دو متغیر قوی و در سطح معنی‌داری ($P = 0/000$) رابطه معناداری بین دو متغیر پایگاه اجتماعی-اقتصادی و مشارکت اجتماعی وجود دارد. این بدان معناست که پایگاه اجتماعی-اقتصادی افراد در جامعه روستایی هنوز به‌عنوان یک سیستم کاتالیزور عمل می‌کند و در بسیاری از مواقع معتمدین و متنفذین روستایی می‌توانند به‌عنوان موانع یا چرخ‌دهنده توسعه در این اجتماعات عمل نمایند.

نتایج **جدول شماره ۱۱**، حاکی از ضریب همبستگی قوی بین دو متغیر در سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = 0/016$) است، لذا بین رضایتمندی از طرح‌های عمرانی به‌عنوان متغیر مستقل و مشارکت اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته رابطه معناداری وجود دارد. تبیین این فرضیه در جامعه مورد مطالعه نشان‌دهنده توجه روستائیان به پروژه‌های کوتاه‌مدت و اشتغال‌محور است، که خود مردم پیشنهاددهنده و اجراکننده آن باشند. چنین پروژه‌های تأثیر مستقیمی بر کیفیت زندگی آنان داشته و زمینه‌های زیست پایدار در جامعه روستایی را فراهم می‌کند.

آزمون فرضیه شماره ۴: به نظر می‌رسد بین تعلق اجتماعی و مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

جهت بررسی رابطه بین تعلق اجتماعی و مشارکت اجتماعی ابتدا لازم است به بررسی ضریب همبستگی متغیرها پرداخته شده است که در **جدول شماره ۱۲** نتایج نشان داده شده است.

باتوجه به نتایج **جدول شماره ۱۲**، سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = 0/045$) کمتر از آلفای تحقیق ($P < 0/05$) است، بنابراین بین دو متغیر تعلق اجتماعی و مشارکت اجتماعی رابطه وجود دارد. در سطح جامعه محلی هر چه این پروژه‌ها باعث مسئولیت‌پذیری بیشتر روستائیان و هم‌نشینی و مرآوده بیشتر ذی‌نفعان گردد، آنان بیشتر تمایل به مشارکت اجتماعی دارند، چراکه چنین احساسی، میل به تعلق مکانی را که بنیان تعلق اجتماعی است، افزایش خواهد داد.

آزمون فرضیه شماره ۵: به نظر می‌رسد بین احساس امنیت و مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱۲. ضریب همبستگی بین تعلق اجتماعی با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
تعلق اجتماعی	ضریب همبستگی	۰/۳۷
	معنی‌داری	۰/۰۴۵
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۱۳. ضریب همبستگی بین احساس امنیت با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
احساس امنیت	ضریب همبستگی	-۰/۰۴۱
	معنی‌داری	۰/۰۸۹
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۱۴. ضریب همبستگی بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
پایگاه اجتماعی	ضریب همبستگی	۰/۷۲
	معنی‌داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

میزان آگاهی مردم از پروژه‌های بنیاد برکت و مشارکت اجتماعی استفاده شده است که نتایج در **جدول شماره ۱۶** نشان داده شده است.

باتوجه به نتایج **جدول شماره ۱۶**، چون سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = ۰/۰۰۰$) کمتر از آلفای تحقیق ($P < ۰/۰۵$) است، بنابراین بین متغیر مستقل (میزان آگاهی مردم از پروژه‌ها) و متغیر وابسته (مشارکت اجتماعی) ارتباط معنادار وجود دارد. تبیین این وضعیت در جوامع روستایی مورد مطالعه حاکی از این است که هرچقدر مردم از پروژه‌های اجرا شده، آگاهی بیشتری داشته باشند، میزان مشارکت اجتماعی نیز بالاتر خواهد رفت. بنیاد برکت قبل از اجرای پروژه‌ها توجه از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی و توجیهی، به این مهم توجه نشان داده است.

آزمون فرضیه شماره ۹: به نظر می‌رسد بین سطح تحصیلات و مشارکت اجتماعی در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

از آماره آنالیز واریانس یک‌طرفه جهت رابطه بین دو متغیر میزان تحصیلات و مشارکت اجتماعی استفاده شده است که نتایج در **جدول شماره ۱۷** نشان داده شده است.

آزمون فرضیه شماره ۷: به نظر می‌رسد بین نوگرایی و مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه از ضریب همبستگی استفاده شده است که نتایج آن به شرح **جدول شماره ۱۵** آورده شده است.

نتایج **جدول شماره ۱۵**، حاکی از ضریب همبستگی ضعیف بین دو متغیر در سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده ($P = ۰/۰۷۱$) است، لذا بین نوگرایی به‌عنوان متغیر مستقل و مشارکت اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته رابطه معناداری وجود ندارد. تبیین این فرضیه در سطح روستاهای مورد مطالعه، حاکی از این است که مشارکت مردم تحت تأثیر ایده‌های مدرنیزاسیون در این پروژه‌ها نیست، بلکه عقلانیت اجتماعی و محدودیت منابع و امکانات محرک و مشوق آنان در پروژه‌های مورد بحث است.

آزمون فرضیه شماره ۸: به نظر می‌رسد بین سطح آگاهی مردم و مشارکت اجتماعی در پروژه‌های بنیاد برکت رابطه معناداری وجود دارد.

از آماره ضریب همبستگی پیرسون جهت رابطه بین دو متغیر

جدول ۱۵. ضریب همبستگی بین نوگرایی با مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
نوگرایی	ضریب همبستگی	۰/۰۹۳
	معنی‌داری	۰/۰۷۱
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۱۶. ضریب همبستگی بین میزان آگاهی مردم از پروژه‌های بنیاد برکت و گرایش به مشارکت اجتماعی.

متغیر پیش‌بینی	متغیر ملاک	مشارکت اجتماعی
میزان آگاهی مردم از پروژه‌های بنیاد برکت	ضریب همبستگی	۰/۵۶
	معنی‌داری	۰/۰۰
	تعداد	۳۸۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

جدول ۱۷. نتایج آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه.

متغیر مستقل	تعداد	میانگین نمره	انحراف معیار	مقدار F	سطح معناداری	وجود/عدم وجود رابطه
زیر دیپلم	۱۹۲	۳۸/۱	۳/۲	۱۴/۹	۰/۰۰۰	وجود تفاوت
دیپلم و کاردانی	۸۷	۳۶/۲	۳/۳			
کارشناسی	۶۵	۳۵/۹	۳/۵			
تحصیلات تکمیلی	۴۱	۳۳/۷	۳/۴			

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۰

نتایج جدول شماره ۱۷، نشان می‌دهد بین میزان تحصیلات و مشارکت اجتماعی در بین روستائیان تفاوت معناداری وجود دارد. مقدار F این آزمون با سطح معناداری ۰/۰۰۰ برابر ۱۴/۹ است. بر اساس نتایج آزمون LSD بین زوج گروه‌های ۱- زیر دیپلم با دیپلم و کاردانی ۲- زیر دیپلم با کارشناسی ۳- زیر دیپلم با تحصیلات تکمیلی ۴- دیپلم و کاردانی با کارشناسی ۵- دیپلم و کاردانی با تحصیلات تکمیلی ۶- کارشناسی با تحصیلات تکمیلی رابطه معنادار وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

طی دهه‌های اخیر مفهوم مشارکت همواره در عمق فرایندهای توسعه جای گرفته و جنبش‌های مردمی، تأثیر عوامل انسانی ناشی از مشارکت را در موفقیت پروژه‌ها ثابت نموده‌اند. بدین منوال است که توجه به مشارکت، یکی از عوامل اصلی توسعه اجتماعی در جوامع در حال توسعه تلقی می‌شود و در بررسی و ارزیابی این برنامه‌ها عدم بهره‌گیری از مشارکت مردمی به عنوان عامل اصلی شکست برنامه‌های توسعه ارزیابی شده است.

پژوهش حاضر در بستر جامعه‌ای صورت گرفت که بیش از ۸۰ درصد آن در سکونتگاه‌های روستایی زندگی می‌کنند و عمدتاً روستاهای پرجمعیت استان نیز در این منطقه جای گرفته‌اند. این مقدار از ضریب روستائیشینی از یک‌سوی به واسطه مرزی بودن منطقه و از سوی دیگر پایداری و زیست در مناطق روستایی در وضعیت اکنون آن جای تأمل دارد. بدین معنا که جهت ماندگاری جمعیت مناطق روستایی و جلوگیری از مهاجرت، طرح‌های توسعه روستایی با اولویت بیشتری در شهرستان سروآباد دنبال گردد، چراکه بدون ایجاد اشتغال و بهره‌وری فعالیت‌ها، حفظ این وضعیت دور از انتظار است. سرعت تغییرات در حوزه‌های مختلف اجتماعی و فنی، بالا رفتن انتظارات ساکنین، بهره‌وری پایین فعالیت‌ها، افزایش نرخ جمعیت و سست شدن ساختارهای اجتماعی جامعه مورد مطالعه، این پیش‌بینی را پیش پای محققان و مصلحان توسعه‌ای قرار می‌دهد که در آینده موجب مهاجرت گسترده روستائیان به شهرهای مریوان و سروآباد اتفاق بیفتد. بنیاد برکت وابسته به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)، به واسطه فعالیت‌های خود در مناطق روستایی، به دنبال ماندگاری

توانمندسازی روستائیان را جدی گرفته و در این مسیر، هم‌افزایی بین نهادی حاصل گردد.

پیشنهاد می‌شود مشارکت اجتماعی را در پرتو نقش‌های اجتماعی افراد در جوامع روستایی تعریف کرد. بدین معنا هر یک از اقشار روستایی (زنان، کودکان، کشاورزان، سالمندان و ...) در سطح مختلف مشارکت نمایند و این تنوع و تکثر در برنامه سیاست‌گذاران دیده شود.

پیشنهاد می‌گردد مجریان طرح‌های توسعه روستایی، پیوسته‌های اجتماعی و فرهنگی را در کنار مسائل عمرانی و فنی موردتوجه قرار دهند، چراکه بهره‌برداری و بهره‌وری طرح‌ها در گرو پذیرش اجتماعی آن است.

باتوجه به تأثیر عواملی همچون عدالت اجتماعی، اعتماد نهادی و احساس تعلق اجتماعی بر بهبود مشارکت اجتماعی مردم در پروژه‌های عمرانی بنیاد برکت، لذا باید سعی شود (توسط مسئولین، فرمانداری‌ها، ادارات دولتی و ...) زمینه افزایش عدالت اجتماعی، اعتماد نهادی و احساس تعلق اجتماعی را برای قشر روستایی فراهم نمود تا بدین‌وسیله زمینه جذب این افراد و البته خیرین روستایی را به مشارکت اجتماعی به شیوه‌های گوناگون (مانند سرمایه‌گذاری، کمک‌های مالی بلاعوض) در پروژه‌های عمرانی روستایی تا حد امکان فراهم آورد.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده دوم در دانشگاه کردستان است.

جمعیت در مناطق مرزی به‌عنوان یک الزام سیاسی - اجتماعی و محرومیت‌زدایی از روستاهای منطقه در قالب ایجاد زیرساخت‌ها و اعتبارات اشتغال‌زایی است. آنچه موفقیت فعالیت‌های این نهاد را قرین موفقیت خواهد کرد، مشارکت اجتماعی مردم در این پروژه‌ها است و در این راستا مسئله اصلی فقط اجرای طرح‌ها نیست، بلکه امر اساسی‌تر، بهره‌برداری از پروژه‌ها و خلق ارزش افزوده در مناطق روستایی است که زیست آنان را توجیه‌پذیر نماید. همان‌طور که در متن مقاله به خوبی هویدا است محققان سازه‌های اثرگذار بر مشارکت اجتماعی روستائیان را بر اساس شناخت منطقه و چهارچوب نظری به‌کارگرفته‌شده شناسایی نموده و با استفاده از روش پیمایش در میان ذی‌نفعان (افرادی که از پروژه‌های بنیاد منتفع بودند) اقدام به بررسی آثار هرکدام نمودند. بر اساس نتایج پژوهش بین شش متغیر عدالت اجتماعی، اعتماد نهادی، رضایت‌مندی از طرح‌های عمرانی، تعلق اجتماعی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و سطح آگاهی مردم با مشارکت اجتماعی رابطه معنادار وجود داشت و فقط دو متغیر احساس امنیت و میزان نوگرایی فاقد ارتباط شناخته شدند. مسئله اصلی مشارکت اجتماعی مردم، علاوه بر منافع آنی روستائیان، رویکرد واقع‌بینانه بنیاد برکت به‌واسطه حضور تسهیلگران در میان روستائیان است که با برگزاری دوره‌های توجیهی و کلاس‌های آموزشی مردم را بر اساس ظرفیت‌های جامعه محلی و وجود دانش بومی در زمینه مورد درخواست، ترغیب به مشارکت می‌نمایند.

مورج و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان دادند که میزان استفاده از رسانه‌ها، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و رضایت از طرح‌های عمرانی دارای رابطه مثبت و معناداری با مشارکت در طرح‌های عمرانی بودند. همچنین نتایج پژوهش **دانش‌مهر و احمدش (۲۰۰۹)** نیز نشان داد که هر چه میزان نوگرایی، تمایل به کارگروهی و اعتقاد به ترقی و پیشرفت در میان روستائیان بیشتر باشد، میزان مشارکت اجتماعی نیز در میان آنان بالاتر می‌رود، این در حالی است که اعتقاد به طایفه‌گرایی و تقدیرگرایی در میان روستائیان به‌عنوان موانع مشارکتی عمل می‌کنند. همچنین اعتقاد به پیشرفت و ترقی و تقدیرگرایی به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر میزان مشارکت اجتماعی دارند. نتایج پژوهش حاضر همسو و در راستای پژوهش‌های مورد اشاره است.

پیشنهادهای

در جامعه مورد مطالعه مفاهیم مشارکت و مشارکت اجتماعی به‌اندازه کافی از هم متمایز نشده است. در این زمینه پیشنهاد می‌شود اقدامات توجیهی و کلاس‌های آموزشی به‌صورت مستمر برگزار گردد.

مشارکت اجتماعی هر فرد، نتیجه توانمندسازی اجتماعی هر فرد است. پیشنهاد می‌شود نهادهای متولی توسعه، مقوله

References

- Azkia, M. (2007). Sustainable Rural Development, Tehran, Information Publications.
- Barkat Foundation. (2020). A comprehensive model for the development of underprivileged and rural areas, Tehran, New Ideas publisher.
- Bruce, N. (2017). Social security, growth and welfare in overlapping generations economies with or without annuities *Journal of public Economics*, 41(19), 239-253.
- Danesh-Mehr, H., & Ahmadresh, R. (2009). Surveying the social attitudes of villagers towards social participation (case study: Deshe village of Paveh County), *Rural Development Quarterly*, Volume 1, Number 1: 1-27.
- Ghafari, Gh., & Niazi, M. (2016). Participatory Sociology, Tehran, Neshar Press.
- Ghasemi, M. A. (2015). investigation of socio-economic factors affecting the participation of villagers in construction projects: a case study of the central part of Kashan city, *Rural and Development Quarterly*, Volume 8, Number 4: 79-112.
- Goetschel, L. (2020). Globalization and social participation: The Challenge of Collective Action, *Akademic Loccum*, 46(12), 319-348.
- Hyypä, M., Maki, J. E., & Erkki, A. (2018). Long - term stability of social participation. *Springer science*, 26(42), 389- 396.
- Jatmikowati, S. H., Abdullah, A., & Pangalila, T. (2019). Community participation (analysis on implementation of policies on village development guidelines based on Permendagri No. 114 of 2014 in Simojayan Village, Ampelgading Distric, Malang Regency). *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, 8(3S2), 520-526.
- Milbrath, L. (2020). Social Participation, U, S, A: Nally College Publishing Company.
- Morissette, T. M. (2019). Elder friendliness and social participation of older adult living within age- segregated retirement Communities University of California at Los Angeles. UMI Number: 1466144.
- Movarej, M., Pourateshi, M., A.Z., Mirzareza, A.K., & Sokhtanlo, S. (2014). Factors influencing people participation in rural reclamations plans. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*. 45 (3), 555-564. doi: 10.22059/ijaedr.2014.53172.
- Oakley, P., & Marsden, D. (1984). Approaches to participation in rural development. International labour office.
- Piškur, B., Daniëls, R., Jongmans, M. J., Ketelaar, M., Smeets, R. J., Norton, M., & Beurskens, A. J. (2014). Participation and social participation: are they distinct concepts?. *Clinical rehabilitation*, 28(3), 211-220.
- Pretty, I. (2015). Participatory Learning for Sustainable Agriculture, *World Development*, pp.1247-1263.
- Sapienza, H. J. (2019). Social participation, knowledge acquisition, and knowledge exploitation in young technology-based firms. *Strategic Management Journal*, 22(67), 587-613.
- Statistical Centre of Iran. (2015). General Population and Housing Census.
- Susilowati, N., Herdiani, A., & Widhiastuti, R. (2018). Village Community Participation Model in Village Funds Management to Exteriorize the Accountability. *KnE Social Sciences*, 1024-1038.
- Taleb M., Mirzaiee, H., & Naderi, A. (2012). Evaluating the role of participation in rural development projects (case study: rural development projects), *Local Development Quarterly*, Volume 4, Number 1: 1-18.
- Welch, C., Piekari, R., Plakoyiannaki, E., & Paavilainen, E. (2019). Theorizing from case studies: Towards a pluralistic future for international business research. *Journal of International Business Studies*, 42(5), 740-762.
- Ylirenko, H., Autio, E., & Tontti, V. (2018). Social participation, knowledge, and the international growth of technology-based new firms. *International Business Review*, 11(95), 279-304.